

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Spis treści

1. Definicje przemocy.....	3
2. PRZEMOC A PRAWO	
2.1 Akty prawne przy realizacji programu.....	5

2.2	Zadania służb	6
2.3	Procedura Niebieskiej Karty.....	10
3. GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE		
3.1	Gmina Gryfino wobec przemocy	14
3.2	Skala zjawiska przemocy na tle innych problemów społecznych w Gminie Gryfino.....	17
4.	CEL GŁÓWNY PROGRAMU.....	25
5.	CELE SZCZEGÓŁOWE.....	25
6.	KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	25
6.1	Kierunki działań do celu szczegółowego 1.	25
6.2	Kierunki działań do celu szczegółowego 2.	26
7.	PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU.....	27
8.	REALIZATORZY PROGRAMU.....	28
9.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	28
10.	Bibliografia.....	29
11.	Spis wykresów i tabel.....	29

1. DEFINICJA PRZEMOCY

Przemoc jest jednym z najbardziej niepokojących zjawisk współczesnego świata, jest mechanizmem regulującym stosunki panujące między ludźmi w różnych grupach, instytucjach, środowiskach i układach społecznych. Definicja przemocy według Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych, w szczególności narażające te osoby na

niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Agresję definiuje się najczęściej jako świadome, zamierzone działanie, mające na celu wyrządzenie komuś szeroko rozumianej szkody - fizycznej, psychicznej lub materialnej. Jej charakterystyczną cechą jest używanie przez kogoś siły fizycznej lub psychicznej wobec osoby o zbliżonych możliwościach, mającej zdolność skutecznej obrony. Agresja jest często, lecz nie zawsze, sposobem wyrażania złości.

Możemy wyróżnić przemoc bezpośrednią, czyli osobową, która obejmuje zarówno przemoc fizyczną, jak i psychiczną oraz przemoc pośrednią, która jest zazwyczaj przemocą psychiczną, mającą na celu emocjonalne pogrążenie lub zniszczenie drugiego człowieka bez bezpośredniego ataku na niego.

Przemoc fizyczna to agresywne zachowanie skierowane przeciwko ciału ofiary, mogące prowadzić do bólu i fizycznych obrażeń. Przemoc ta może wystąpić w dwóch postaciach: czynnej i biernej. Forma czynna to poszturchiwania, szczypanie, popychanie i odpychanie, potrząsanie, ściskanie, szarpanie, gryzienie, kopanie, bicie przedmiotami oraz użycie broni. Natomiast forma bierna przejawia się w zakazach mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych lub w zamknięciu w areszcie domowym.

W przemocy fizycznej występują różne stadia przemocy od tej najbardziej skrajnej, w której człowieka traktuje się jak rzecz i dąży się do jego zniszczenia, aż do przemocy fizycznej, w której występuje coraz więcej

elementów natury psychologicznej pomiędzy stosującym przemoc i jego ofiarą.

Przemoc psychiczna to zazwyczaj przemoc werbalna, która wywołuje emocjonalny ból lub cierpienie, co często wynika z poczucia poniżenia i zagrożenia. W codziennym życiu spotyka się przemoc psychiczną stosowaną przez jednych ludzi w stosunku do innych.

Przemoc seksualna – zmuszanie do odbywania stosunku lub poddania się innym zachowaniom seksualnym, a także wymuszanie współżycia w nieakceptowanej formie. Przemoc seksualna jest często przez ofiary molestowania ukrywana, co w znacznym stopniu utrudnia udzielenie im pomocy.

Przemoc ekonomiczna – np. utrzymanie osoby w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie jej pracy zawodowej, nie dawanie wystarczającej ilości pieniędzy na prowadzenie domu.

Jedną z form przemocy, o której często zapominamy jest zaniedbanie. Jest to sytuacja, w której najbardziej podstawowe potrzeby (wyżywienie, ubranie, higiena, ochrona, bezpieczeństwo, wychowanie, opieka lekarska) nie są zaspakajane przez osoby za to odpowiedzialne.

Wyżej opisane rodzaje przemocy mogą przybierać różne formy w zależności gdzie(rodzina, szkoła, grupa rówieśnicza) i w stosunku do kogo stosuje się przemoc (wiek osoby, pokrewieństwo i inne).

2. PRAWO A PRZEMOC

2.1 Akty prawne przy realizacji programu

Problematykę przemocy domowej w podstawowej mierze reguluje Kodeks Karny(Dz.U. z 1997r. Nr 88, poz. 553; Nr 128, poz. 840 z późn. zm.). Jednym z ważnych artykułów jest art. 207 § 1 k.k. , który mówi o znęcaniu

się nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, chorą lub nad inną osobą pozostającą w stosunku zależności od sprawcy podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

Kolejnym ważnym artykułem jest art. 191 § 1 k.k., który mówi, iż kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbą zmusza do określonego działania podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Następnie art. 197 § 1 k.k. wskazuje, iż wymuszanie współżycia, gwałcenie i zmuszanie kogoś do wykonywania innych praktyk seksualnych jest przestępstwem także w małżeństwie.

Zjawisko przemocy w rodzinie, jego skala i zasięg są poważnymi problemami społecznymi. W praktyce społecznej i prawnej dotychczasowe zapisy zawarte w Kodeksie Karnym okazały się niewystarczające. By zwiększyć skuteczność działań wobec sprawców przemocy a także w celu zapobiegania samemu zjawisku uchwalona została dnia 29 lipca 2005 roku ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.Nr180,poz.1493).

Kolejne akty prawne, które regulują nam nasz system pomocowy w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.Nr 9, poz.59, z późn. zm.), Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2002r. Nr 147, poz. 1231, z późn. zm.), Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U.Nr 64, poz.593, z późn. zm.)

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie również regulują nam zadania w związku z przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2.2 Zadania służb

Do podstawowych zadań Policji w zakresie przeciwdziałania przemocy należy przede wszystkim ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra.

Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez Policję to m.in.

- interwencja,
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na Policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wnioski o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wnioski osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- wyjaśnienia okoliczności czynu,
- zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- ujęcia sprawcy,
- w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci:
 - dozoru policyjnego,
 - tymczasowego aresztowania

Obowiązek przeciwdziałania przemocy w rodzinie spoczywa także na **samorządach lokalnych**. Do zadań własnych gminy należy w szczególności:

- 1) tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym:
 - a) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
 - b) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
 - c) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia
 - d) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych

Działaniami związanymi z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, które bardzo często współistnieją z przemocą jest udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Do inicjowania działań interwencyjnych i profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w każdej gminie powołana jest gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych.

Celem działań profilaktycznych komisji jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych oraz zwiększanie zdolności do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Komisja zajmuje się wspieraniem osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowaniem zdrowego stylu życia oraz pomocą rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Ponadto realizuje określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Celem działania pomocy społecznej (zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a także może być konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu tj. ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać w związku z czym aspekty i formy zapobiegania przemocy powinniśmy rozpatrywać w odniesieniu do innych problemów czy dysfunkcji danej rodziny.

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi ponieważ, bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego i zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego. W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie, gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie, o czym mówi rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010r,
- poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,

- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejranych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania.

Ofiary przemocy domowej potrzebują zwykle pomocy psychologicznej, prawnej, materialnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia. Niezmiernie ważna więc jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych.

Czynnikiem, który sprzyja w podniesieniu skuteczności pomocy ofiarom przemocy domowej jest chociażby:

- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych składających się z przedstawicieli instytucji,
- przekazywanie i zbieranie informacji od poszczególnych osób i instytucji pomagających rodzinom,
- konsekwentne egzekwowanie świadczeń wynikających z zadań i kompetencji poszczególnych instytucji,
- odpowiednia dokumentacja poszczególnych przypadków, form udzielania pomocy i efektów.

Konieczne jest więc przede wszystkim podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społecznej dostarczającej wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem, następnie niezbędna jest współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami, zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno sprawcom jak i ofiarom przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci.

2.3 Procedura Niebieskiej Karty

„Niebieska Karta” jest to procedura opracowana przez Komendę Główną Policji i Komendę Stołeczną Policji przy współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Procedura została wprowadzona pilotażowo w 1997 roku na Warszawskiej Ochoce i po zaopiniowaniu wprowadzona powszechnie w 1998 roku.

Procedura "Niebieskiej Karty" przeznaczona jest przede wszystkim dla służb patrolowo-interwencyjnych i dzielnicowych, niemniej jednym z ważniejszych elementów podnoszącym jej skuteczność jest utworzenie lokalnego systemu pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie, a co za tym idzie współpraca różnych osób, instytucji, organizacji, w zależności od zasobów środowiska.

„Niebieska Karta” składa się z dwóch części, które posiadają funkcjonariusze Policji podczas interwencji dotyczącej przemocy domowej, gdyż to oni najczęściej przyjeżdżając na interwencję są instytucją pierwszego kontaktu:

- Karta A, w której dokumentuje się zgłoszoną sytuację i co zastało na miejscu, a także jakie działania podjęto.
- Karta B opisuje najważniejsze przestępstwa związane z przemocą domową oraz dane teleadresowe instytucji i organizacji pozarządowych, do których ofiara może się zwracać o pomoc.

Kartę A, wypełnia interweniujący funkcjonariusz na miejscu zdarzenia w obecności sprawcy. Stanowi ona zapis faktu interwencji związanej z przemocą i może stanowić dowód w postępowaniu procesowym w sytuacji,

gdy ofiara postanowi złożyć doniesienie o popełnieniu przestępstwa. Po interwencji kartę należy przekazać oficerowi dyżurnemu jednostki. Na podstawie tej karty właściwy funkcjonariusz dzielnicowy ma obowiązek w ciągu siedmiu dni odwiedzić rodzinę i przeprowadzić wywiad środowiskowy, a następnie monitorować sytuację odwiedzając dany adres nie rzadziej niż co miesiąc.

Procedurę Niebieskiej Karty może rozpocząć również pracownik socjalny lub członek gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, a od niedawna pracownicy oświaty oraz ochrony zdrowia. W chwili obecnej prowadzone są prace nad nowym wzorem formularza Niebieskiej Karty. Rada Ministrów drodze rozporządzenia określi wzory formularzy oraz procedurę Niebieskiej Karty. Przedstawiciele powyższych instytucji w oparciu o współpracę, informacje zawarte w Niebieskich Kartach przekazują również zespołowi interdyscyplinarnemu. Przekazanie tych informacji jest niezbędne do nawiązania współpracy z innymi służbami zajmującymi się problemem przemocy, udzielić rodzinie niezbędnej pomocy oraz monitorować rodzinę przy wychodzeniu z sytuacji przemocy, co jest najczęściej procesem długofalowym. W dalszej kolejności pomocą dla ofiar powinno być wsparcie, poradnictwo, edukacja, pomoc specjalistyczna (psychologiczna, prawna, socjalna, medyczna), terapia zarówno dla ofiar jak i sprawców.

Dokumentacja Niebieskiej Karty jest częścią procedury. Dokładny zapis każdego przypadku interwencji w już istniejących formularzach Niebieskiej Karty w przypadku Policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych czy pomocy społecznej jest niezmiernie ważne w dalszym etapie pomagania. W przypadku wszczęcia postępowania karnego wobec sprawcy, może stanowić niepodważalny dokument procesowy,

opisujący precyzyjnie przebieg zajścia bez względu na to ile czasu upłynęło od interwencji.

3. GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE DLA GMINY GRYFINO

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie został opracowany zgodnie z:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005r, ustawę z dnia 15 lutego 1964r.,
- Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym,
- Ustawą z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawą z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,
- Kodeksem Karnym i Kodeksem Postępowania Karnego.

Według Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005r, do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a w tym zapewnienie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia. Po nowelizacji ustawy poza nowym zadaniem jakim jest tworzenie zespołów interdyscyplinarnych kładzie się nacisk m.in. na skuteczną ochronę ofiar przemocy, stworzenie mechanizmów ułatwiających izolację

sprawców od ofiar, rozwój profilaktyki jako formy zapobiegania przemocy w rodzinie oraz zmianę podejścia społeczeństwa do tego problemu.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowywanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar, opracowywanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci z rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie. Ponadto powiaty zobowiązane są zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia jak również w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie skierowany jest przede wszystkim do: ofiar przemocy w rodzinie (w tym: dzieci, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych, osób w podeszłym wieku, osób niepełnosprawnych), sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli władz lokalnych, przedstawicieli instytucji służb pracujących z dziećmi (nauczyciele, pedagodzy,) pracowników socjalnych, policjantów, pracowników wymiaru sprawiedliwości, pracowników służby zdrowia, księży oraz społeczności lokalnej.

Program został opracowany w oparciu o lokalną diagnozę problemu w Gminie Gryfino opracowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej na podstawie zebranych danych.

3.1 Gmina Gryfino wobec przemocy

Zjawisko przemocy w naszej Gminie istnieje, choć na tle innych problemów społecznych wydaje się zjawiskiem nikłym. Związane jest to z

tym, iż w wielu przypadkach ofiary przemocy nie przyznają się do istniejącego problemu. Często dopiero kiedy sytuacja jest zagrażającą życiu lub zdrowiu tych osób dochodzi do ujawnienia problemów związanych z przemocą. W wielu wypadkach przemoc rozpoznawana jest w sytuacji kontaktu z lekarzem, pracownikiem socjalnym lub inną osobą.

Obok szeroko opisywanej przemocy w rodzinie, często nie zauważa się przemocy wobec osób starszych. Ponadto chcielibyśmy wspomnieć o przemocy rówieśniczej, którą możemy zaobserwować wśród uczniów szkół, gdyż zachowania młodzieży w szkole przenoszą się często na grunt życia rodzinnego - funkcjonowania jako syn, wnuczek czy w późniejszym czasie jako ojciec, mąż.

Na świecie żyje obecnie około 600 mln ludzi mających 60 lub więcej lat. Liczba ta podwoi się do 2025 roku, a w 2050 roku świat będzie zamieszkiwało 2 mld osób starszych. Najszybciej powiększającą się populacją w krajach rozwiniętych są osoby mające 80 lub więcej lat. Zapobieganie przemocy wobec osób starszych jest bardzo ważnym zagadnieniem w starzejącym się świecie, chociaż dopiero w ostatnich latach zjawisko to zaczęło być postrzegane jako ogólnoswiatowy problem. Przemoc wobec tych osób może przybierać różne formy. Brak reakcji w przypadku rozpoznania przemocy wobec osób starszych jest często spowodowany brakiem odpowiednich narzędzi prawnych. Zapobieganie przemocy wobec osób starszych wymaga zaangażowania wielu środowisk społecznych. Pracownicy służby zdrowia pierwszego kontaktu odgrywają zasadniczą rolę w reagowaniu na przemoc wobec osób starszych.

Adrianna Staręga w swoim artykule „Przemoc wobec osób starszych”, który możemy znaleźć w czasopiśmie Niebieska Linia, nr 5 / 2003, mówi, iż

zaniedbanie jest najbardziej typową formą przemocy wobec osób starszych (55%). W 47,3% potwierdzonych przypadków stosowania przemocy wobec osób starszych sprawcami były dorosłe dzieci, w 19,3% byli to małżonkowie, w 8,6% wnuczki, a w 8,8% inni krewni. W 1996 roku 22,5% wszystkich zgłoszeń przypadków przemocy domowej wobec osób starszych pochodziło od lekarzy oraz innych pracowników służby zdrowia, 15,1% od pracowników innych służb; 16,3% od członków rodziny, pozostałe zgłoszenia pochodziły od policji, przyjaciół, sąsiadów, duchownych, banków lub firm.

Z informacji od pracowników socjalnych wynika, iż w naszej Gminie odnotowano jeden przypadek przemocy wnuczki wobec babci w 2008 roku jak i 2009 roku. Było również kilka sytuacji, w których podejrzewano takie działanie ze strony rodziny, lecz przemoc nie została udowodniona.

Kolejny problem z jakim się borykamy to problem przemocy rówieśniczej. W Gminie Gryfino jest pięć szkół podstawowych w tym jedna z oddziałami integracyjnymi, trzy Zespoły Szkół oraz dwa Zespoły Szkół Ponadgimnazjalnych, w tym w jednej znajduje się gimnazjum.

Z informacji uzyskanych ze szkół z terenu Gminy Gryfino wynika, iż wśród uczniów podczas przerw lekcyjnych zdarzały się akty przemocy, agresji – były to, popychanie oraz występowało wulgarnie słownictwo w formie wyśmiewania czy wyzywania. Zdarzało się też zastraszanie, choć miało to formę mało drastyczną. Nie odnotowano czynów przestępczych. Uczniowie sygnalizowali takie zdarzenia najczęściej wychowawcy i pedagogowi szkolnemu.

W szkołach miały również miejsce przypadki, kiedy to zgłoszono stosowanie przemocy rodziców wobec dzieci. Zauważa się również

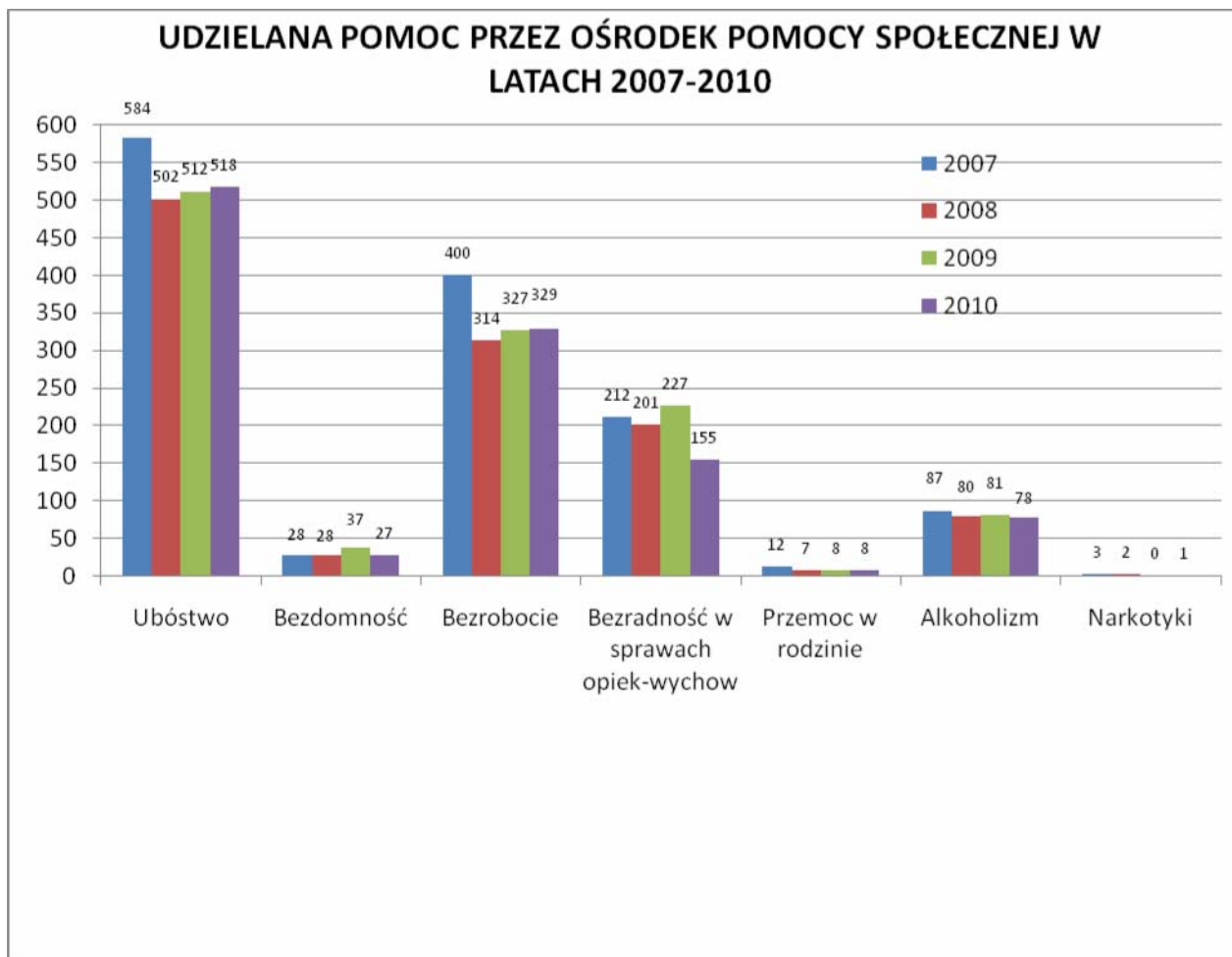
zaniedbania w postaci braku podstawowych przyborów szkolnych , książek, w niektórych przypadkach brak zainteresowania losem swoich dzieci (szkolnym i nie tylko), co także jest jedną z form przemocy.

Zjawisko przemocy w rodzinie od wielu lat jest traktowane jako ważny problem. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała ona od zawsze. Na temat przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, takiego które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Niepokojącym i powszechnym zjawiskiem jest również niski poziom wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie, przejawiający się obojętnością i milczeniem obserwatorów przemocy w środowisku sąsiedzkim, którzy nie podejmowali interwencji służącej przerwaniu przemocy i nie chcą być świadkami w postępowaniu dowodowym przeciwko sprawcom.

3.2 Skala zjawiska przemocy na tle innych problemów społecznych w Gminie Gryfino

Instytucjonalną działalność na rzecz pomocy osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej prowadzi Ośrodek Pomocy Społecznej w Gryfinie. Na obszarze Gminy dotychczas nie działają organizacje pozarządowe realizujące zadania związane z przemocą w rodzinie. Z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Gryfinie w poszczególnych latach skorzystała niżej wymieniona liczba rodzin z różnych powodów, a w tym z powodu przemocy w rodzinie.

Wykres nr.1-Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Gryfinie

Analizując Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej za lata 2007-2010 można zauważyć, iż główną przyczyną przyznawania pomocy jest ubóstwo, którego przyczyną jest w dalszym ciągu jest bezrobocie. Według danych pochodzących z Powiatowego Urzędu Pracy w powiecie gryfińskim więcej pracujących odnotowuje się wśród mieszkańców miast. Stopa bezrobocia jest znacząco wyższa na obszarach wiejskich. Liczba osób zamieszkujących Gminę Gryfino, korzystających z pomocy społecznej i mające status osoby bezrobotnej to:

- w 2007r. 271 osób, w tym mieszkających na wsi 104,
- w 2008r 152 osoby, w tym mieszkających na wsi 71,
- w 2009r 148 osób w tym mieszkających na wsi 63,
- w 2010r 156 osób, w tym mieszkających na wsi 93.

Ponadto w Ośrodku Pomocy Społecznej w Gryfinie w latach 2007-2010 głównymi przyczynami przyznania pomocy mieszkańcom Gminy były: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. W roku 2010 zauważa się wzrost osób korzystających z pomocy o 136 osób w porównaniu z rokiem 2009.

Z obserwacji pracowników socjalnych oraz na podstawie analizy dokumentów wynika, że skala występowania zjawiska przemocy na przełomie ostatnich lat stale rośnie, choć dane tego nie ukazują. Wiele przypadków przemocy zostaje ukrytych przed pracownikami socjalnymi ponieważ jest to temat wstydlivy, często zatajany, aż do chwili zaistnienia sytuacji drastycznych i bezpośredniej przemocy fizycznej. Rodziny dotknięte przemocą są bardzo niechętne do rozpoczęcia procedury „Niebieskiej Karty”.

W ostatnich czterech latach jednak pracownicy socjalni zakładali Niebieskie Karty z tendencją wzrostową. Od roku 2010 zauważa się spadek liczby założonych Niebieskich Kart.

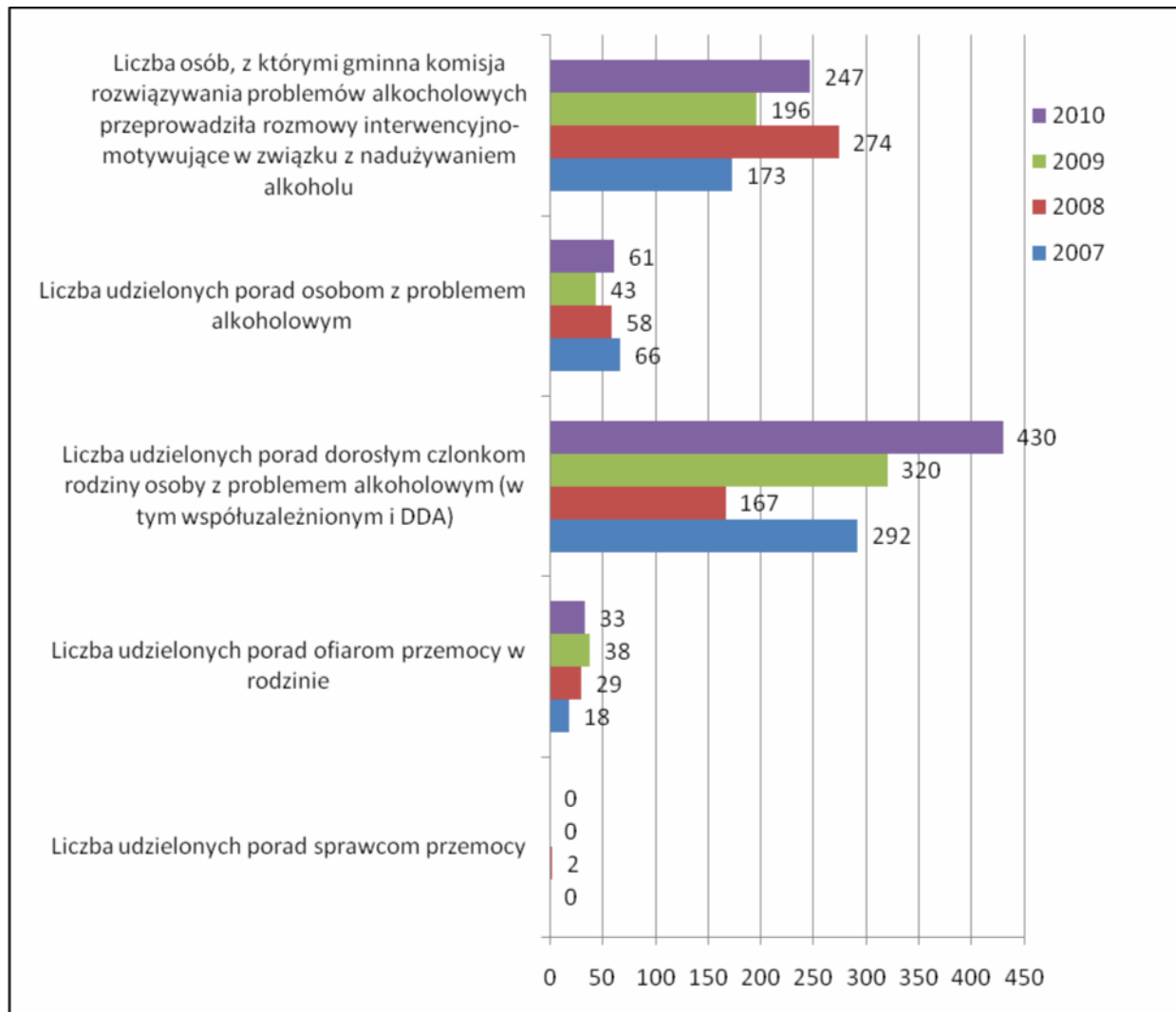
- 2007r założono **4** Niebieskie Karty,
- 2008r założono **6** Niebieskich Kart,
- 2009r założono **14** Niebieskich Kart,
- 2010r założono **5** Niebieskich Kart

Przytoczone powyżej dane liczbowe dotyczą tylko zjawiska przemocy, lecz zjawisko to często jest nieodzowną częścią problemu jakim jest nadużywanie alkoholu.

Według danych uzyskanych z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gryfinie wynika, iż problem przemocy w rodzinie występuje bardzo często w połączeniu z nadużywaniem alkoholu.

Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Informacyjno - Konsultacyjny Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w którym można skorzystać z porad prawnika, psychologa, terapeuty uzależniana od narkotyków, trzeźwego alkoholika oraz zgłosić osobę nadużywającą alkohol na leczenie odwykowe. Można tu uzyskać również informacje oraz pomoc w sytuacji przemocy w rodzinie.

Do Punktu Informacyjno- Konsultacyjnego GKRPA zgłasza się coraz więcej osób zgłaszających przemoc w rodzinie, jak również osób z rodzin z problemem alkoholowym gdzie przemoc jest następstwem spożywania alkoholu.

Wykres nr 2.- Liczba osób zgłaszających się do Punktu Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gryfinie w latach 2007-2010r

Diagnozę problemu przemocy sporządzono także na podstawie otrzymanych informacji z Komendy Powiatowej Policji w Gryfinie, Prokuratury Rejonowej w Gryfinie, Sądowej Służby Kuratorskiej w Gryfinie oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gryfinie.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

	2007			2008			2009			2010		
Ilość interwencji Policji w związku z awanturami domowymi wynosi	688			705			934			955		
Ilość założonych Niebieskich Kart	151			64			69			63		
Ilość ofiar przemocy w rodzinie w tym podział: dzieci, kobiety, mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni
	120	166	20	47	47	6	59	61	13	42	61	8
Ilość prowadzonych postępowań przygotowawczych w związku z ujawnieniem przemocy w rodzinie	34			13			25			29		

Tabela nr. 1-Dane z Komendy Powiatowej Policji w Gryfinie

Z danych z Komendy Powiatowej Policji w Gryfinie wynika, iż rośnie ilość interwencji Policji związanych z awanturami domowymi jak również ilość prowadzonych postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy w rodzinie. Liczba zakładanych Niebieskich Kart natomiast od 2008 roku maleje. Związane może to być z niechęcią ze strony ofiar dzielenia się przykrymi doświadczeniami z obcą osobą jak również obawa przed sprawcą przemocy, kiedy już dowie się o krokach jakie poczyniła ofiara.

Dane z Prokuratury Rejonowej w Gryfinie dają nam informację, iż w latach 2007-2008 oraz pierwszym półroczu 2009r prowadzono 245 postępowań o czyn z artykułu 207§1kk w tym w 66 sprawach zapadły wyroki skazujące. Porównując ilość wszczętych postępowań przez prokuraturę, a ilość wydanych wyroków skazujących nasuwa się kolejne pytanie. Dlaczego tak mało sprawców przemocy zostaje skazanych za

stosowani przemocy wobec rodziny? Wynika to najczęściej z tego, iż ofiary przemocy przez wiele lat nie zgłaszają sytuacji przemocy żadnej instytucji, nie ma interwencji policji i innych służb, co skutkuje brakiem dowodów w sprawach o znęcanie się i często staje się to podstawą do umarzania postępowania.

Kuratorska Służba Sądowa w swoich rejestrach dysponuje danymi dotyczącymi osób stosujących przemoc i mających dozór kuratorski.

Sytuację tą prezentuje tabela poniżej:

	2007	2008	2009	2010
Ilość osób mających dozór kuratora skazanych za stosowaniem przemocy wobec rodziny	9	16	13	7
Ilość osób mających dozór kuratora skazanych za stosowaniem przemocy wobec rodziny, mających problem z nadużywaniem alkoholu	16	27	9	5

Tabela nr.2- Dane z Kuratorskiej Służby Sądowej w Gryfinie

Tu w roku 2008 zauważa się wzrost osób mających dozór kuratora z powodu stosowania przemocy w rodzinie natomiast w roku 2010 znaczny spadek.

W Sądzie Rejonowym w Gryfinie od kilku lat odbywa się „ Tydzień Pomocy Ofiarom Przestępstw „ inicjowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Zasadniczym celem tej inicjatywy jest zwrócenie szczególnej uwagi na potrzeby i prawa osób pokrzywdzonych przestępstwem. W trakcie tego tygodnia przedstawiciele różnych instytucji pomocowych pełnią dyżury, w trakcie których każdy mieszkaniec Gminy jak i Powiatu może skorzystać z bezpłatnej porady.

W powiecie gryfińskim działa także Program Korekcyjno-Edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie. Program realizowany jest na podstawie Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2006 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Program realizowany jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gryfinie.

W ostatnich latach w programie tym, z Gminy Gryfino wzięło udział:

- 2007rok- 6 osób
- 2008rok- 8 osób
- 2009rok- 7 osób
- 2010rok- 10 osób

Wydawałoby się, iż liczba ta jest nieznaczna, jednak te kilkanaście osób, które ukończyły program to ogromny sukces patrząc na odsetek ujawnienia przemocy w rodzinie.

Problem przemocy wymaga podjęcia szerokiego, zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania. Zmniejszenie rozmiarów przemocy w polskich rodzinach i pomaganie ofiarom jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania różnych organizacji i służb. W związku z tym faktem w roku 2011 powołany został Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego zadaniem jest diagnozowanie sytuacji rodziny w której wystąpiła przemoc oraz uruchamianie zasobów, w celu powstrzymania przemocy.

4 . CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5. CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy.
2. Zwiększenie dostępności pomocy oraz zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

6. KIERUNKI DZIAŁAŃ

Konieczne jest podjęcie działań profilaktycznych zmierzających w kierunku edukacji społecznej dostarczającej wiedzy o zjawisku przemocy przez instytucje takie jak przedszkola, szkoły, zakłady opieki zdrowotnej i inne podmioty działające w ochronie zdrowia, środki masowego przekazu. Niezbędne jest również zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno sprawcom jak i ofiarom przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci i osób starszych .

6.1Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy.

6.1.1 Działania promujące podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz świadomości

prawnej i konsekwencji wynikających z funkcjonowania osób i rodzin w relacji przemocy.

6.1.2 Pogłębianie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy wśród dzieci, młodzieży i dorosłych w tym:

6.1.2 a w spieranie szkół podstawowych oraz gimnazjalnych na terenie gminy w rozwijaniu działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy

6.1.2 b realizacja programów profilaktycznych adresowanych do rodziców

6.1.2 c szkolenia dla nauczycieli z zakresu przeciwdziałania przemocy i agresji w szkole

6.1.3 Prowadzenie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób realizujących zadania profilaktyczne obejmujące problematykę przemocy

6.1.4 Opracowanie oraz upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych w postaci ulotek, broszur, plakatów i folderów w zakresie przeciwdziałania przemocy

6.1.5 Uczestnictwo kampaniach edukacyjnych obejmujących problematykę przemocy

6.1.6 Współpraca z mediami w zakresie działań profilaktycznych dotyczących przemocy

6.2 Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

Zwiększenie dostępności pomocy oraz zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych.

6.2.1 Wspieranie ofiar przemocy w rodzinie w sytuacjach kryzysowych przez pracowników pierwszego kontaktu

- 6.2.2 Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla ofiar przemocy - porady psychologa, prawnika, terapeuty
- 6.2.3 Podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- 6.2.4 Działalność zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- 6.2.5 Organizowanie i wspieranie szkoleń adresowanych do różnych grup realizatorów: policjantów, kuratorów, pracowników socjalnych, pielęgniarek, pedagogów
- 6.2.6 Pomoc w znalezieniu schronienia osobom dotkniętym przemocą, które są zmuszone do opuszczenia miejsca zamieszkania

7. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

1. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
3. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.
4. Zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.
5. Zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą.
6. Niwelowanie skutków zjawiska przemocy.
7. Skuteczniejsza ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

Mamy nadzieję, iż Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie wprowadzi w życie szerokie spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko jakim jest przemoc jak i przeciwdziałanie tej przemocy oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w

udzielaniu pomocy ofiarom przemocy, a także w podejmowaniu odpowiednich działań wobec sprawców.

12. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordynatorem w realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Gryfinie. Realizacja programu będzie oparta na współpracy z innymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

13. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie realizacji zadań programu będzie dokonywane ze środków budżetowych Miasta i Gminy Gryfino. Uwzględnia się również finansowanie działań ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, kiedy działania w związku z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz ochroną ofiar przemocy w rodzinie, związana będzie z wystąpieniem jednocześnie problemów alkoholowych.

BIBLIOGRAFIA

World Health Organization, WHO

Dane z Komendy Powiatowej Policji w Gryfinie

Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Gryfinie

Dane z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Dane z Sądu Rejonowego w Gryfinie

Dane z Prokuratury Rejonowej w Gryfinie

Dane z Kuratorskiej Służby Sądowej

Dane z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Niebieska Linia, nr 5/2003 „Przemoc wobec osób starszych” Adrianna Staręga

Kodeks Karny

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej

Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

<http://www.niebieskalinia.pl>

SPIS WYKRESÓW I TABEL

Wykres 1: Udzielona pomoc przez Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2007-2010r

Wykres 2: Liczba osób zgłaszających się do Punktu Gminnej Komisji

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gryfinie w latach 2007-2010r

Tabela 1: Dane z Komendy Powiatowej Policji w Gryfinie

Tabela 2: Dane z Kuratorskiej Służby Sądowej